

Jolanta Witek
Uniwersytet Szczeciński

Jakość życia jako punkt odniesienia do kształtowania koncepcji rozwoju miasta

Streszczenie

Odnowa miast i aglomeracji miejskich jest ciągłym procesem dostosowywania ich stanu zagospodarowania do zmiennych potrzeb społeczności miejskich w celu poprawy jakości życia i funkcjonowania gospodarki miejskiej. Współczesne wyzwania rozwoju cywilizacyjnego stawiają przed samorządami konieczność aktywniejszego włączenia się w procesy zarządzania ich rozwojem. Stąd miasta, jako wysoce złożone struktury organizacyjne, wymagają od zarządzających szerokiej wiedzy o zachodzących procesach społeczno-gospodarczych wpływających na jakość życia mieszkańców i stanowią punkt odniesienia dla podejmowanych zmian. Artykuł ma charakter przeglądowy.

Słowa kluczowe: jakość życia, jednostki samorządu terytorialnego, rozwój miast.

Kody JEL: I31, O12, P25

Wstęp

Miasta, jako miejsca koncentracji nauki, usług publicznych i biznesu, wpływają na rozwój społeczno-gospodarczy, co pozwala uznawać je za źródło rozwiązywania bieżących problemów gospodarczych, środowiskowych i społecznych. Warto zaznaczyć, że dwie trzecie populacji Unii Europejskiej zamieszkuje obszary miejskie konsumując około 80% energii i generując nawet 85% PKB Europy (*Polityka Regionalna...* 2016). Zatem miasta stanowią z jednej strony siłę napędową europejskiej gospodarki, będąc również katalizatorami kreatywności i innowacyjności, z drugiej strony równoległe właśnie na tych obszarach pojawiają się liczne problemy, takie jak bezrobocie, segregacja ekonomiczna i społeczna, brak świadomości kulturowej oraz poczucia tożsamości i współodpowiedzialności mieszkańców, ubóstwo, degradacja środowiska i wielu innych aspektów przyjmujących bardzo uciążliwą postać.

Sytuacja ta dotyczy również obszarów miejskich w Polsce, co powoduje, że rozwój miast jest kwestią kluczową dla mieszkańców, jak i jednostek samorządu terytorialnego odpowiedzialnych za ich funkcjonowanie. Tak więc ujęty w artykule problem możliwości kształtowania środowiska miejskiego, pozwalającego na zaspokajanie potrzeb i oczekiwań mieszkańców staje się współcześnie coraz ważniejszy, chociażby ze względu na stałą tendencję do urbanizowania się świata, a także na wzrost wymagań człowieka wobec środowiska mieszkalnego. Artykuł ma charakter przeglądowy i jego celem jest wskazanie, jakie atrybuty mia-

sta, kreujące jakość życia mieszkańców, będą decydowały o kształtowaniu koncepcji rozwoju miast i jakie działania powinny podejmować samorządy, by służyć realizacji tej idei.

Rola miast i przywiązanie do miasta

W dobie postępującej urbanizacji kraju polityce miejskiej nadano wysoką rangę poprzez wprowadzenie jej do porządku prawnego znowelizowaną ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Krajowa Polityka Miejska (KPM) (Cele i zadania KPM 2016) przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 20 października 2015 roku, ma wzmocnić zdolność miast i obszarów zurbanizowanych do kreowania zrównoważonego rozwoju i tworzenia miejsc pracy oraz poprawy jakości życia mieszkańców.

W ramach Krajowej Polityki Miejskiej szczególną uwagę przywiązuje się do (Uchwała... 2016):

- racjonalnego gospodarowania przestrzenią (w tym zwłaszcza racjonalnego jej planowania i odwrócenia niekorzystnych trendów suburbanizacyjnych, czyli „rozlewania się miast”),
- dążenia do zrównoważonej mobilności miejskiej, a w tym preferowania transportu ekologicznego (zbiorowego, rowerowego, ruchu pieszego),
- zapewniania dostępnych, wysokiej jakości usług publicznych,
- rewitalizacji obszarów zdegradowanych na terenie miast;
- przygotowywania miast do zmian klimatu, połączonego z ochroną środowiska oraz radykalnym zwiększeniem efektywności energetycznej,
- wyzwań demograficznych,
- zagospodarowania na rzecz rozwoju miast rosnącej aktywności mieszkańców,
- doskonalenia współpracy i współdziałania samorządów na terenie miejskich obszarów funkcjonalnych.

Dążenie do zrealizowania propozycji wskazanych w Krajowej Polityce Miejskiej (KPM) ma sprzyjać mieszkańcom, by miasta stawały się dobrym miejscem do życia, z dostępem do wysokiej jakości usług z zakresu ochrony zdrowia, edukacji, transportu, kultury, administracji publicznej itp. i generowały wzrost gospodarczy. Równolegle zwraca się także uwagę, by rozwój następował z poszanowaniem zasobów i dbałością o zrównoważone gospodarowanie nimi.

W poszukiwaniu modelu miasta dobrze funkcjonującego należy określić zarówno jego cechy przestrzenne, jak i społeczno-kulturowe, dotyczące sposobu jego funkcjonowania, jak i zorganizowania życia społecznego. O dobrym funkcjonowaniu miast w znacznym stopniu decyduje wybór celów polityki miejskiej i sposób sprawowania władzy przez jednostki samorządu terytorialnego (JST), prowadzący do ich realizowania (Noworól 2010). Takie postępowanie wpływa na mieszkańców i ich poziom identyfikowania się z miastem, jako ze swoim miejscem życia (Błoński, Burlita, Witek 2014). Stąd więzi z miastem są definiowane jako „całokształt obiektywnych zależności pomiędzy mieszkańcami a miastem, ich postaw wobec miasta oraz poczucie łączności z nim” (Malikowski 1984, s. 9). W skład tych

zależności wchodzą względy obiektywno–społeczne, jak: posiadanie pracy, domu, rodziny oraz subiektywno-indywidualistyczne odnoszące się do poczucia przywiązania do miasta jako wartości (Znanięcki i in. 1984). W literaturze funkcjonuje też drugie pojęcie „przywiązanie do społeczności lokalnej” (*community attachment* – używane w amerykańskiej literaturze socjologicznej), rozumiane jako propozycja ujmowania więzi jednostki z miejscem zamieszkania w powiązaniu z satysfakcją lokalną, wiązaniem swojej przyszłości z miastem, traktowane jako wskaźnik sentymentu lokalnego, jak również partycypacja społeczna i zainteresowanie sprawami lokalnymi (Kasarda i in. 1974). Ta identyfikacja wyraża się wiązaniem swojej przyszłości z tym konkretnie określonym miastem, poczuciem dumy lokalnej, definiowaniem siebie jako obywatela i mieszkańca miasta, zainteresowaniem sprawami swojego środowiska mieszkalnego. Ugruntowaniu takich postaw służyć będzie stan gospodarki miejskiej decydujący o poziomie zaspokajania potrzeb, atrakcyjność inwestycyjna miasta, atrakcyjność rynku pracy i rynku nabywców, stopień poczucia bezpieczeństwa mieszkańców, jak i perspektywy rozwojowe miasta, o które powinien zabiegać samorząd.

Patrząc długookresowo, perspektywy rozwojowe miasta podlegają cyklicznym zmianom stymulowanym zmieniającymi się potrzebami mieszkańców oraz ich wymaganiami odnośnie do możliwości ich zaspokajania oraz chęcią, możliwościami i umiejętnością dostosowania się do tych oczekiwań przez lokalne samorzady. Długofalowy cykl rozwojowy miasta składać się może z pięciu etapów, z których każdy wyraża odpowiednie stadium przeobrażeń. Są to (Szromnik 2012):

- I – miasto tradycyjne,
- II – miasto przedsiębiorcze,
- III – miasto uczące się,
- IV – miasto kreatywne,
- V – miasto innowacyjne.

Miasto tradycyjne funkcjonuje stabilnie i rozwija się w umiarkowanym tempie w tradycyjnym kierunku, przysparzając zadowolenia mieszkańcom, którzy pozytywnie oceniają władze samorządowe gwarantujące istniejący stan rzeczy. Miasto tradycyjne nie jest miastem zacofanym ani też miastem upadającym. Mimo że jest spowolnione w swym rozwoju, może spełniać oczekiwania mieszkańców i wpływać na samozadowolenie władz, które umożliwiają funkcjonowanie typowych instytucji i wprowadzają powtarzalne rozwiązania infrastrukturalne (Karwowski 2009).

Miasto przedsiębiorcze to miasto rozwojowe i rozwijające się dzięki pracy, pomysłowości oraz własnym, często ograniczonym zasobom wewnętrznym (Klasik 2008). Różni się zasadniczo od tradycyjnego poszukiwaniem nowych możliwości rozwoju, gdzie wiodącą grupą społeczną są przedsiębiorcy, a przedsiębiorczość jest głównym atrybutem i kryterium oceny karier społecznych i zawodowych. Mieszkańcy wspierani przez władze samorządowe i instytucje pozarządowe wykazują wyróżniającą się inicjatywę społeczną oraz biznesową. Powstają nowe firmy, powoływane są organizacje samorządu gospodarczego, kluby gospodarcze, stowarzyszenia oraz cechy rzemieślnicze. Powstają nowe miejsca pracy w sektorze MSP, który wchłania nowo wchodzących na rynek pracy. Miasta przedsiębiorcze, jako miasta rozwojowe, po wyczerpaniu się własnych zasobów wiedzy i umiejętności, w drodze

wzmocnienia sektora edukacyjno-naukowego i badawczego przekształcają się w miasta uczące się. Miasto rozwija się i bogaci się dzięki ilościowemu i jakościowemu wzrostowi liczby szkół i uczelni, laboratoriów, inwestycjom naukowo – badawczym, napływowi ludzi zdolnych i ambitnych. Wiodącym sektorem staje się nauka, co pozwala na przygotowanie i posiadanie nowych, wysoko kwalifikowanych specjalistów. Władze samorządowe stwarzają warunki dla funkcjonowania ośrodków naukowo-badawczych oraz zatrudnienia najlepszych fachowców, co powoduje, że nauka i potrzeba podnoszenia własnych kwalifikacji dotyczą całej społeczności, wszystkich mieszkańców miasta, zarówno młodzieży, ludzi pracujących, jak i osób w wieku poprodukcyjnym.

Z czasem, dzięki nagromadzonym zasobom klasy kreatywnej (Szromnik 2010), miasto uczące przekształca się w miasto kreatywne, w którym mogą rozwijać się ośrodki wynalazczości i wdrożeń, centra wspierania i propagowania badań stymulujące wprowadzanie nowych rozwiązań technologicznych, wykorzystywanie nowych źródeł energii, surowców. Powstają liczne firmy z obszaru nowych zaawansowanych technologii, nowe metody produkcyjne i produkty, nowe koncepcje organizacyjne itp. Kreatywne miasto wspierane jest przez kreatywne władze samorządowe (Scott 2006), środowisko społeczne i polityczne oraz media. Przedstawiony, w tej bardzo zwięzłej formie, cykliczny proces rozwoju miast pokazuje, że dzięki zaangażowaniu władz samorządowych, orientacji na indywidualną przedsiębiorczość mieszkańców, postęp, naukę, wiedzę, w efekcie kształtuje się nowy wzorzec miasta – innowacyjnego, które w zasadniczy sposób będzie wpływać na jakość życia mieszkańców.

Rola władz samorządowych w kreowaniu rozwoju miasta

Reforma ustrojowa państwa wprowadzona dnia 1 stycznia 1999 roku dokonując trójstopniowego podziału terytorialnego państwa na gminy powiaty i województwa (Ustawa z dnia 24 lipca 1998 roku), spowodowała przeniesienie wielu uprawnień dotyczących prowadzenia polityki rynkowej ze szczebla centralnego na szczeble regionalne i lokalne. Nowa rola przypisana samorządom terytorialnym, wyeksponowana również w Krajowej Polityce Miejskiej, winna skłaniać je do stworzenia właściwego środowiska, które pobudzi nowe rodzaje działalności i będzie dynamizować pozytywne zmiany struktur lokalnych. Zatem kompleks działań związanych z wytyczeniem kierunków rozwoju społeczno-gospodarczego powinien obejmować następujące grupy celów: społeczne, ekonomiczne, ekologiczne i ładu przestrzennego (Madej 1998, s. 26).

Tak więc większość podejmowanych działań samorządowych powinna być skierowana na pobudzenie ożywienia gospodarczego, które między innymi należy utożsamiać z inwestowaniem, zwiększaniem zatrudnienia, poprawą sytuacji dochodowej mieszkańców realizacją potrzeb i aspiracji społeczeństwa. Potrzeby te wymagają formułowania celów, które w literaturze przyjmuje się grupować jako środowiskowo-przestrzenne, gospodarcze i polityczno-społeczne. Te ostatnie dwa cele związane są z dążeniem do poprawy poziomu i jakości życia, który określa standardy bieżącego funkcjonowania mieszkańców miasta i ich oso-

biste perspektywy rozwojowe. Sprzyjać temu będzie praktyczne zastosowanie marketingu terytorialnego, który „jest celową i systematyczną działalnością administracji samorządowej zmierzającej przez proces wymiany i oddziaływania do rozpoznania, kształtowania zaspokojenia potrzeb oraz pragnień społeczności lokalnej” (Szromnik 1996). To, że marketing terytorialny koncentruje się na polityce i strategii komunikowania się jednostki samorządu terytorialnego ze swym otoczeniem wpływa na zainteresowanie przyszłych inwestorów i mieszkańców miasta. Jest to o tyle ważne, że współcześnie miejsca rywalizują między sobą podobnie jak produkty.

Zatem miejsca zarządzane przez samorządy muszą nauczyć się myślenia w kategoriach biznesowych, planowania strategii inwestycyjnych, rozwijania produktów i zdobywania akceptacji mieszkańców traktowanych jako klientów.

Mimo że działalność gospodarcza poszczególnych firm ma charakter autonomiczny wobec władz samorządowych miasta, to jednak miasto w sposób pośredni lub bezpośredni wywiera wpływ na przedsiębiorstwa funkcjonujące na jego terenie. Do podstawowych działań mających na celu wspieranie przedsiębiorczości w mieście należy zaliczyć takie instrumenty, jak: podatki, inwestycje infrastrukturalne oraz instrumenty promocyjne służące tworzeniu klimatu przedsiębiorczości. Wspieranie lokalnego rozwoju gospodarczego oznacza więc wiele lokalnie podejmowanych działań związanych z powoływaniem nowych przedsiębiorstw i wspomaganie już istniejących, organizowaniem instytucji zajmujących się stymulowaniem rozwoju, udzielaniem pomocy, uzyskiwaniem kapitału, wspomaganie przepływu rozwiązań nowatorskich i wiedzy, współdziałaniem z lokalnymi przedsiębiorcami w zakresie rozpoznawania rynków zbytu i innymi tego typu działaniami. Niezbędnym warunkiem stworzenia silnego i konkurencyjnego miasta jest zatem odpowiednie nim zarządzanie. Istotną rolę w tym procesie odgrywa marketingowe zorientowanie JST, mające na celu:

- 1) rozwijanie i umacnianie usług świadczonych przez instytucje publiczne,
- 2) kształtowanie pozytywnego wizerunku regionu, miasta itd.,
- 3) podnoszenie stopnia atrakcyjności i pozycji danego miejsca.

Jednostki samorządu terytorialnego, podejmując działania zgodne z marketingowymi regułami funkcjonowania na rynku, powinny koncentrować swoją uwagę z jednej strony na aktywnościach związanych z tworzeniem odpowiedniej oferty JST, kształtowaniem warunków cenowych (taryf, opłat, subwencji, ulg, podatków, darowizn), infrastruktury (łączność, telekomunikacja) oraz strategii promocji (reklama, public relations itp.). Działania te w założeniu swym mają przelożyć się m.in. na podnoszenie wartości oferty komunalnej kierowanej do społeczności lokalnej, podnoszenie atrakcyjności oraz pozycji miast w ich wzajemnym współzawodnictwie czy kształtowanie atrakcyjnej oferty inwestycyjnej, turystycznej, kulturalnej, handlowej. Jednak współcześnie w procesie marketingowego zarządzania JST szczególnego znaczenia nabiera szeroko rozumiana jakość obsługi klientów. Zmiany w funkcjonowaniu administracji samorządowej w Polsce to przede wszystkim zwrócenie uwagi na konieczność wdrażania nowoczesnych metod zarządzania jakością usług publicznych. Wymaga to konieczności ich monitorowania. Niestety, w Polsce nie monitoruje się rozwoju lokalnego i regionalnego w sposób systematyczny i systemowy, chociaż rosnąca

świadomość konieczności orientacji na klienta-obywatela w świadczeniu usług publicznych powinna do tego dopingować. Implementacja metod monitorowania jakości świadczonych usług lub komplementarne opracowanie własnych rozwiązań w tym zakresie może okazać się kluczowe dla doskonalenia usług świadczonych przez administrację samorządową. Prowadzone w tym zakresie badania przez pracowników Katedry Marketingu (Błoński, Burlita, Witek 2013; 2014; 2015) potwierdzają konieczność docelowego prowadzenia w ujednoczonej formie monitoringu, zważywszy na relatywnie niskie oceny jakie mieszkańcy badanych miast wystawili władzom. Badania i ich wyniki powinny być systematycznie powtarzane i weryfikowane w dążeniu do poprawy jakości świadczonych usług, co może oddziaływać na wzrost konkurencyjności miasta w porównaniu z innymi jednostkami terytorialnymi, choćby z uwagi na fakt, że JST rywalizują o fundusze krajowe i unijne, inwestorów, organizację imprez kulturalnych czy sportowych, turystów, czy nawet wzrost liczby mieszkańców.

Zatem zapewnienie skutecznych mechanizmów monitorowania sposobu świadczenia usług przez miasto oraz porównywania efektów tego procesu z innymi miastami może przyczynić się *do wzrostu konkurencyjności* między samorządami, a tym samym do podwyższenia jakości usług samorządowych i większej satysfakcji mieszkańców przekładającej się docelowo na większe zaangażowanie społeczne i przywiązanie do miejsca zamieszkania. Fakt, czy mieszkańcy dobrze czują się w mieście, czy je lubią, jakie wiążą z nim odczucia i refleksje będzie w bezpośredni sposób przekładało się na ich zaangażowanie w jego rozwój. Ważnym elementem będzie zaufanie, jakim darzą miasto i jego przedstawicieli, ponieważ to właśnie ono będzie miało znaczący udział w kreowaniu ich poczucia przynależności, bezpieczeństwa i w końcu chęci do działania na jego rzecz. Należy bowiem pamiętać, iż to, jak wygląda miasto to przede wszystkim charakter tworzony przez wspólnotę lokalną i przez każdy zewnętrzny przejaw działalności administracji samorządu terytorialnego.

Jakość życia a procesy zarządzania rozwojem miast

W miarę rozwoju społeczno-gospodarczego, wzrostu stopy życiowej, rozwoju produkcji, pojawiania się nowych dóbr i usług, przemian cywilizacyjno-kulturowych zmieniają się wzorce postępowania jednostki i podejmowane przez nią decyzje w ramach gospodarstwa domowego. Istnieje zatem uzasadniona konieczność prowadzenia badań na temat jakości życia, zarówno z punktu widzenia jednostki, jak również społeczeństwa, które decyduje o stylach, sposobach i poziomie życia. Badania obrazują ewolucję potrzeb, warunków i ilościowości ich zaspokajania, które stają się przedmiotem zainteresowania wielu dyscyplin naukowych. Jednocześnie podejmowane są działania w ramach różnych dziedzin naukowych, które mają na celu ustalenie sposobów pomiaru jakości życia, mierników wyrażania jakości życia, opracowanie metodologii badań oraz usystematyzowanie wiedzy na ten temat (Ostasiewicz 2002, s. 9).

Przegląd definicji „jakość życia” prezentowanych w literaturze (Borys 2008; Papuć 2011; Trzebiatowski 2011; Wnuk i in. 2013) wskazuje, że jest to złożona kategoria o trudnym do

określenia zakresie przedmiotowym i interdyscyplinarnym charakterze. Jakość życia jest odmiennie interpretowana przez psychologów, socjologów, pedagogów oraz lekarzy. Tylko w obszarze nauk społecznych definicje „jakości życia” można podzielić na cztery grupy (Trzebiatowski 2011, s. 26-29). Są to:

1. Definicje „egzystencjalne”, w których cechą charakterystyczną jest rozróżnienie dwóch orientacji życiowych „mieć” i „być”.
2. Definicje „życiowe” związane z realizacją zadań określanych jako rozwojowych i życiowych.
3. Definicje lokujące jakość życia w kategorii potrzeb, utożsamiające jakość życia ze stopniem zaspokojenia potrzeb.
4. Definicje wyróżniające obiektywny i subiektywny nurt jakości życia uwzględniające jednocześnie koncepcję potrzeb, prezentujące subiektywne i obiektywne wskaźniki jakości życia wraz z oceną zaspokojenia różnych grup potrzeb.

Do obiektywnych wyznaczników jakości życia można zaliczyć m.in. poziom materialny, zabezpieczenie finansowe, warunki życia i mieszkania, warunki leczenia, bezpieczeństwo, relacje społeczne, system wsparcia społecznego, aktywność społeczną, rozwój osobisty, jak również rekreację i wypoczynek. Natomiast w zbiorze wyznaczników subiektywnych uwzględnia się m.in. poziom stanu zaspokojenia potrzeb bezpieczeństwa, poczucie wewnętrznego spokoju, realizację życiowych celów oraz aspiracji, stopień samoakceptacji, dobrostan psychiczny, akceptację społeczną czy uznanie społeczne.

Przyjęta przez GUS koncepcja pomiaru jakości życia nawiązuje zarówno do zaleceń międzynarodowych, jak i do bogatej tradycji polskich badań w tym zakresie. Zgodnie z tą koncepcją, statystyczny pomiar jakości życia uwzględnia wieloaspektowy charakter tego pojęcia uwzględniający nie tylko całokształt obiektywnych warunków, w jakich człowiek żyje, ale także dobrobyt subiektywny. Takie podejście ułatwia wielostronną analizę poziomu jakości poszczególnych grup społecznych czy całości społeczeństwa. Wyniki takich badań prezentują raporty GUS (*Jakość życia w Polsce*), Rady Monitoringu Społecznego (*Diagnoza społeczna. Warunki i jakość życia Polaków*) czy Europejskiej Fundacji na rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy (*Europejskie badania jakości życia, EQLS*).

W ostatnich latach następuje stopniowy wzrost znaczenia wskaźników subiektywnych w badaniach nad jakością życia, prowadzonych zarówno przez statystykę publiczną, jak i organizacje międzynarodowe oraz ośrodki badawcze. Wskaźniki samopoczucia oraz zadowolenia z różnych aspektów życia osobistego i społecznego traktowane są jako ważny element monitorowania sytuacji społecznej. Tego rodzaju mierniki stanowią pomocne narzędzie w planowaniu i ocenie konkretnych polityk społeczno-ekonomicznych, gdyż umożliwiają m.in. porównanie, na ile oceny postrzeganej jakości życia, tego „co ludzie myślą o tym, jak się im żyje”, są zbieżne z ocenami bazującymi na tzw. „twardych” (obiektywnych) danych. Jak wiadomo, przyszłość świata będzie toczyła się w miastach, zatem aby móc śledzić przemiany urbanistyczne i społeczne wciąż ulepszane są narzędzia i metody, za pomocą których dąży się do analizowania rozwoju lokalnego (w tym miast). Zwrócenie uwagi na lokalny kontekst jakości życia prowadzi do lepszego zrozumienia mieszkańców miast (Myers 1987,

s. 108-125). Subiektywne miary jakości życia (takie jak satysfakcja czy percepcja) uległy rozwojowi.

Metoda pomiaru jakości życia na poziomie lokalnym wynika z dwóch przesłanek: po pierwsze, jakość życia funkcjonuje jako lokalne doświadczenie i większość ludzi doświadcza jej w pojedynczej gminie/mieście, a po drugie ludzie oceniają lokalną jakość życia przez pryzmat różnych aspektów funkcjonowania gminnej/miejskiej rzeczywistości, a ich opinia może się zmieniać wraz z upływem czasu (Myers 1987, s. 108-125). O przebiegu tych zmian świadczą wyniki badań zawarte w *Diagnozie Społecznej* z 2015 roku.

Prowadzone badania diagnozujące odczucia mieszkańców miast obrazujące warunki i jakość życia w mieście mają wielką wagę dla zarządzających, gdyż w świetle teorii marketingu terytorialnego, mieszkańcy są najważniejszą grupą docelową wszelkich działań w mieście, ponieważ miasta ze swej natury są zależne od ekonomicznego, społecznego oraz kulturowego potencjału swoich mieszkańców (Inch, Florek 2008, s. 138-149).

Podsumowanie

Kształtowanie jakości życia mieszkańców jest jednym z podstawowych celów funkcjonowania samorządu każdego szczebla. Samorząd ma bez wątpienia wpływ na poziom jakości życia ludzi, gdyż decyduje o dostępie i jakości usług, rozwija infrastrukturę lokalną/regionalną, wpływa na rozwój kulturowy, gospodarczy, kształtuje przestrzeń życiową, zapewnia zaspokajanie wielu potrzeb społecznościom, jak np. edukacja, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo itd. (Bugdol 2008, s. 39). Pełny obraz jakości życia uzyskuje się, badając zarówno jej obiektywny, jak i subiektywny wymiar. Zależnie od celu badania, stosowane są odmienne metody zbierania informacji oraz kładziony jest nacisk na różne aspekty jakości życia, gdyż jakość życia jest jak już wspomniano koncepcją wielowymiarową. Zadaniem władz lokalnych jest zatem podjęcie decyzji, które problemy należy uwzględnić w badaniu. Depopulacja, starzenie się społeczeństwa, niski poziom aktywności ekonomicznej i zawodowej społeczności lokalnych wymagają szczególnej aktywności władz. Zatem skuteczne zarządzanie procesami dostarczania usług publicznych w mieście może stać się istotnym czynnikiem poprawy jakości życia. Badania jakości życia mają zatem istotne znaczenie aplikacyjne, na poziomie zarówno analizy istniejącego stanu rzeczy (diagnoza), jak i formułowania strategii rozwoju instytucji i organizacji wszystkich szczebli decyzyjnych. Miasto, jako społeczno-kulturowe środowisko człowieka, powinno być tak urządzone i wyposażone, by mogło na akceptowanym poziomie zaspokajać indywidualne i zbiorowe potrzeby mieszkańców, jak i użytkowników.

Bibliografia

- Błoński K., Burlita A., Witek J. (2014), *Znaczenie zaangażowania i przywiązania do miasta w kreowaniu satysfakcji mieszkańców z usług świadczonych przez jednostki samorządu lokalnego*, Raport z badań statutowych Katedry Marketingu US, Szczecin.

- Błoński K., Burlita A., Witek J. (2015), *Jakość życia w mieście akademickim na przykładzie miasta Szczecina*, Raport z badań statutowych Katedry Marketingu US, Szczecin.
- Błoński K., Burlita A., Witek J. (2013), *Znaczenie emocji dla satysfakcji klienta z usług świadczonych przez jednostki samorządu terytorialnego*, Raport z badań statutowych Katedry Marketingu US, Szczecin.
- Borys T. (2008), *Propozycja siedmiu typologii jakości życia*, „Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu”, nr 22.
- Bugdol M. (2008), *Zarządzanie jakością w urzędach administracji publicznej. Teoria i praktyka*, Difin, Warszawa.
- Cele i zadania KPM* (2016), <http://www.mr.gov.pl/miasta> [dostęp: 28.04.2016].
- Inch A., Florek M., (2008), *A Great Place to Live, Work and Play. Conceptualizing Place Satisfaction in the Case of a City's Residents*, „Journal of Place Management and Development”, Vol. 1, No. 2.
- Karwowski M. (2009), *Klimat dla kreatywności. Koncepcje, Metody, Badania*, Difin, Warszawa.
- Kasarda J.D., Janowitz M. (1974), *Community Attachment in Mass Society*, „American Sociological Review”, Vol. 39, No. 3.
- Klasik A. (2008), *Kreatywne i atrakcyjne miasta. Koncepcje i mechanizmy restrukturyzacyjne aglomeracji miejskich*, (w:) Słodczyk J., Szafranek E., *Mechanizmy i uwarunkowania budowy konkurencyjności miast*, Uniwersytet Opolski, Opole.
- Kotkin J. (2007), *The Rise of Family Friendly Cities*, „Wall Street Journal”, 27.11.
- Madej T. (1998), *Regionalna polityka społeczno-gospodarcza*, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin.
- Malikowski M. (1984), *Więź mieszkańców z miastem. Studium socjologiczne na przykładzie społeczeństwa miasta Rzeszowa*, Towarzystwo Naukowe, Rzeszów.
- Myers D. (1987), *Community-Relevant Measurement OF Quality OF Life a Focus on Local Trends*, „Urban Affairs Quarterly”, Vol. 23, No. 1, September.
- Noworól A. (2010), *Jakość życia a procesy zarządzania rozwojem i funkcjonowaniem organizacji publicznych*, Instytut Spraw Publicznych Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, Kraków.
- Ostasiewicz W. (red.) (2002), *Metodologia pomiaru jakości życia*, Wydawnictwo AE we Wrocławiu, Wrocław.
- Papuć E. (2011), *Jakość życia – definicje i sposoby jej ujmowania*, „Current Problems of Psychiatry”, Vol. 12, No. 2.
- Polityka Regionalna, Rozwój obszarów miejskich* (2016), http://ec.europa.eu/regional_policy/pl/policy/themes/urban-development [dostęp: 15.05.2016].
- Puciato D. (2008), *Jakość życia mieszkańców gminy uzdrowskiej na przykładzie Jedliny-Zdroju*, Politechnika Opolska, Opole.
- Scott J.A. (2006), *Creative Cities: Conceptual Issues and Policy Questions*, „Journal of Urban Affairs”, Vol.28. No. 1.
- Szromnik A. (1996), *Marketing komunalny. Rynkowa koncepcja zarządzania gminą*, „Samorząd Terytorialny”, nr 3.
- Szromnik A. (2010), *Regiony wiedzy – marketingowa koncepcja międzyregionalnych przepływów wiedzy jako współczesnego czynnika rozwojowego*, „Samorząd Terytorialny”, nr 10.
- Szromnik A. (2012), *Miasto przedsiębiorcze i innowacyjne w regionie*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego”, nr 725, „Ekonomiczne problemy usług”, nr 2012.
- Trzebiatowski J. (2011), *Jakość życia w perspektywie nauk społecznych i medycznych – systematyzacja ujęć definicyjnych*, „Hygeia Public Health”, tom 46(1).

- Uchwała w sprawie przyjęcia Krajowej Polityki Miejskiej (2016), <https://www.premier.gov.pl/wydarzenia/decyzje-rzadu/uchwala-w-sprawie-przyjecia-krajowej-polityki-miejskiej.html> [dostęp: 20.04. 2016].
- Ustawa z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (Dz.U. z 1998 r. Nr 96, poz. 603 z późn. zm.).
- Wnuk M., Zielonka D., Purandare B., Kaniewski A., Klimberg A., Ulatowska-Szostak E., Palicka E., Zarzycki A., Kaminiarz E. (2013), *Przegląd koncepcji jakości życia w naukach społecznych*, „Hygeia Public Health”, tom 48(1).
- Znaniński F., Ziółkowski J. (1974), *Czym jest dla Ciebie miasto Poznań?*, PWN, Warszawa.

Quality of Life as a Point of Reference for Shaping the City Development Concept

Summary

Renewal of the cities and urban areas is a continuous process of adapting their state of development to the changing needs of urban communities. The aim is to improve the quality of life and functioning of the urban economy. The current civilisation challenges cause that governments must actively engage in the cities and urban areas development management processes. This requires from managers a wide knowledge of the ongoing socioeconomic processes. These processes affect the quality of life and provide a point of reference to the changes undertaken by local governments. The article is of the review nature.

Key words: quality of life, local government units, urban development.

JEL codes: I31, O12, P25

Качество жизни как ориентир для формирования концепции развития города

Резюме

Модернизация городов и городских агломераций – постоянный процесс приспособления их состояния благоустройства к переменным потребностям городского населения для повышения качества жизни и функционирования городского хозяйства. Современные вызовы цивилизационного развития ставят перед органами самоуправления необходимость включиться более активным образом в процессы управления их развитием. И потому города, будучи весьма сложными организационными структурами, требуют от управляющих больших знаний о происходящих социально-экономических процессах, влияющих на качество жизни жителей, и представляют собой ориентир для принимаемых изменений. Статья имеет обзорный характер.

Ключевые слова: качество жизни, единица территориального самоуправления, развитие городов.

Коды JEL: I31, O12, P25

Artykuł nadesłany do redakcji w kwietniu 2016 roku

© All rights reserved

Afiliacja:

dr hab. Jolanta Witek, prof. US

Uniwersytet Szczeciński

Instytut Zarządzania i Marketingu

Katedra Marketingu

ul. Mickiewicza 64

71-101 Szczecin

tel.: 91 444 19 85

e-mail: jwwitek@wneiz.pl